

NOTITIE

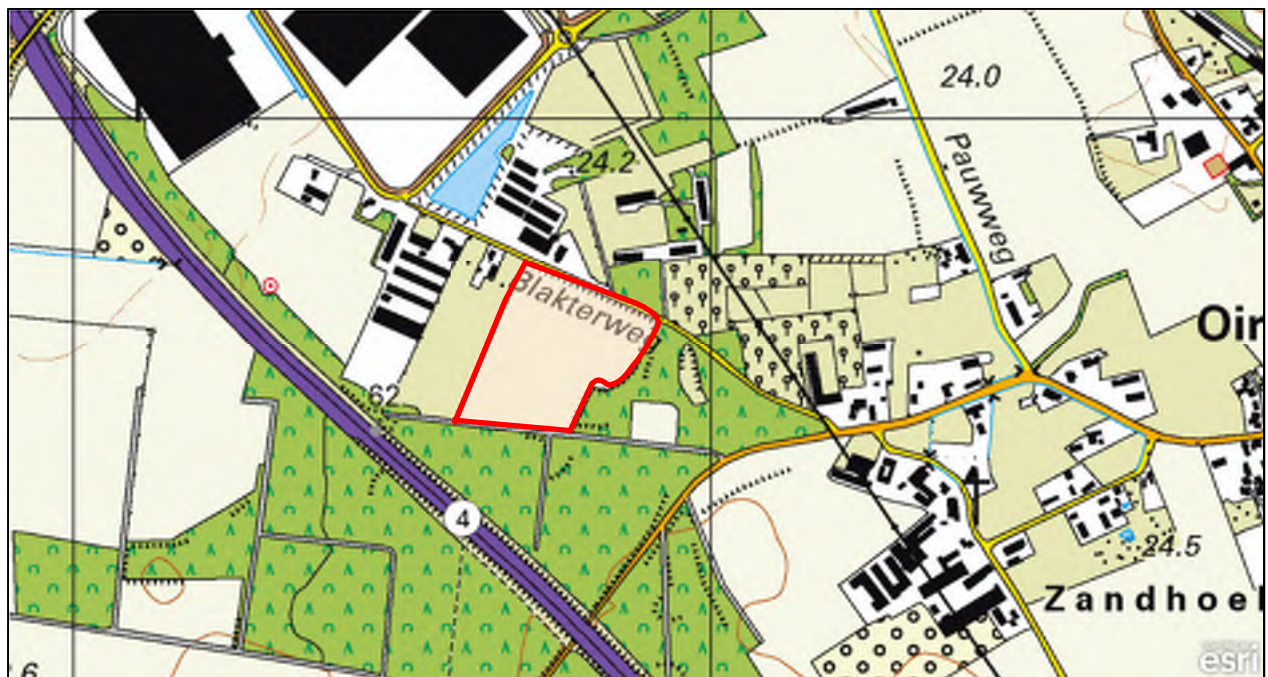
Bosland adviesbureau
Waldijk 24
6677 MB Slijk-Ewijk
0481-482 556

aan:
van: Ido Borkent
betreft: waardestelling natuur en landschap Blakterweg
datum: woensdag 3 april 2019

memo zonnepark oirlo-blakterweg 2017 versie 04 herzien apr 2019

1. Waardestelling natuur en landschap

Vanwege het voornemen om op een terrein aan de Blakterweg nabij Oirlo een zonne-energiecentrale te realiseren dient in het daartoe te vervaardigen bestemmingsplan een waardestelling te worden opgenomen met betrekking tot de landschappelijke en ecologische waarden van het projectgebied. Van deze notitie verscheen 28 november 2017 een eerdere versie, waarbij het projectgebied een groter areaal besloeg.

figuur 1. De ligging van het projectgebied.

In deze notitie wordt aandacht besteed aan de landschappelijke karakteristiek, de topografische ontwikkeling en de daardoor aanwezige landschapswaarden. Via een simultane rapportage door bureau Natuurbalans worden de actuele natuurwaarden beschreven.

2. Landschappelijke karakteristiek

Het gebied ligt in een dekzandlandschap. De bodem bestaat uit vrij arme, leemarme zandgrond. Typisch voor de ondergrond is de afwisseling van dekzandruggen en -vlakten, die doorsneden zijn door vlakke beekdalen. Deze dekzandgordel strekt zich over een groot gebied ten westen van de Maas uit, over de oostelijke flank van de Peelhorst. De hoogste delen van de Peelhorst fungeren als waterscheiding. De beken stromen dan ook alle in noordoostelijke richting naar de Maas. Tussen Venray en Oirlo stroomt zo de Oostrumsche Beek.

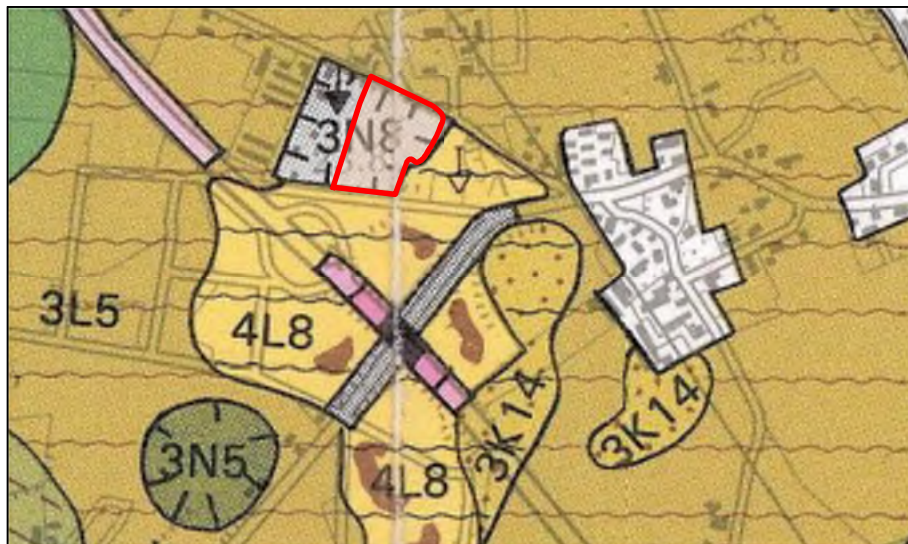
Het dekzand is afgezet over diverse oudere afzettingen, en is van laat-Pleistocene oorsprong. Plaatselijk is veel later nog, in de Middeleeuwen en later, en onder invloed van menselijke gebruik, herverstuiving opgetreden. In het oude landbouwkundig gebruik ontstonden grote heideterreinen, begraasd door schapen en ander vee. Door deze al overbegraasde terreinen ook nog te plaggen konden lokale verstuiwingen ontstaan. Al deze terreinen vormden tot in de 19e eeuw de “woeste gronden”. Aan het eind van die eeuw werden terreinen verder ontgonnen en soms ook bebost. Het gebied zou dus ook kunnen worden getypeerd met de term dekzand-ontginningslandschap.

Na WOII werd het gebruik van het landschap nog intensiever. De niet-grondgebonden veehouderij deed zijn intrede, ruilverkavelingen zorgen voor een grootschaliger beeld en lagere grondwaterspiegels, het wegennet werd verder uitgebreid en steden breidden zich verder uit met woonwijken en bedrijventerreinen. Hiermee raakte het dekzandlandschap zijn agrarische karakter steeds meer kwijt.

Deze ontwikkeling wordt voor het projectgebied verder beschreven aan de hand van paragraaf 4, de topografische ontwikkeling.

3. Geomorfologie

Op de geomorfologische kaart [datum 1980, figuur 2] is aangegeven dat het gebied bestaat uit een laagte ontstaan door afgraving [3N8]. Het hele terrein maakte deel uit van een [voormalige] dekzandkop in een grotere dekzandrug [3L5, 3K14]. De oorspronkelijke bodem is getypeerd als een samenstelling van een veldpodzol en een duinvaaggrond.

figuur 2. Fragment van de geomorfologische kaart, uitgave 1980

De vergravingen zijn op de hoogtekaart [AHN2, hillshade, figuur 3] goed te zien. De vergravingen dateren uit de periode 1935 - 1940. De deels vergraven oorspronkelijke stuifzandkopjes net ten oosten van het projectgebied zijn ook nog goed te zien. Ook duidelijk is de randwal, die door de afgraving daar ten oosten van is ontstaan.

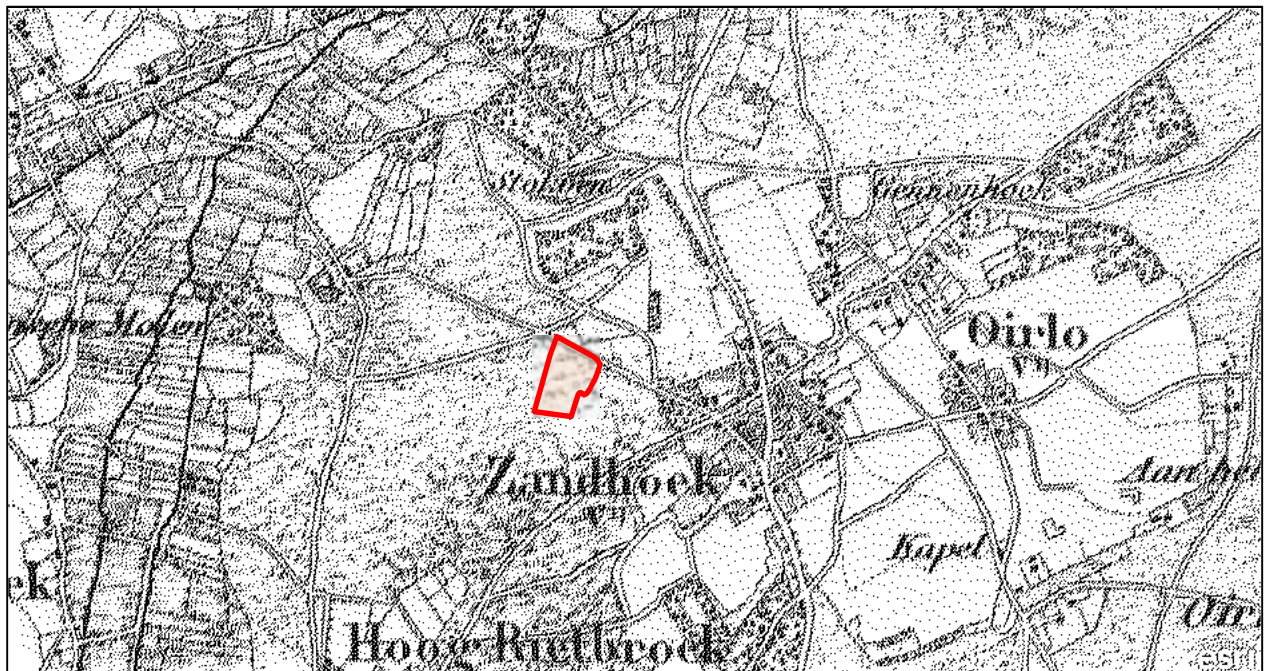

figuur 3. Maaiveldprofiel zichtbaar op een hoogtekarte.

4. Topografische ontwikkeling

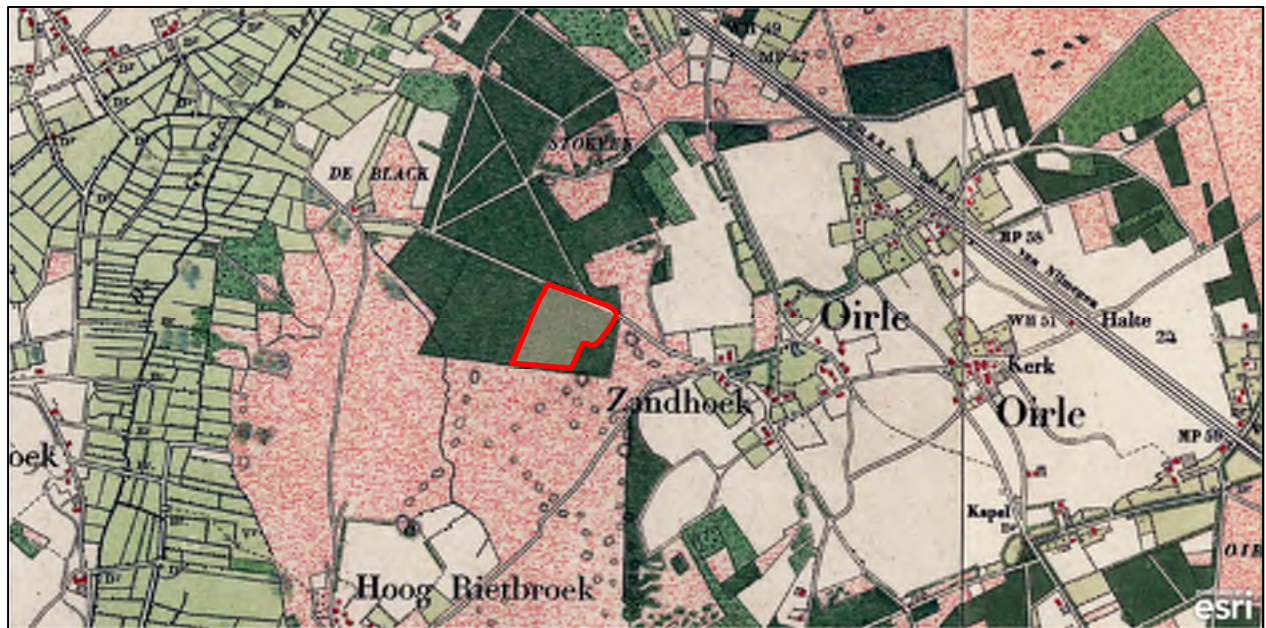
Met kaarten vanaf ongeveer 1800 is een vrij logische aaneengesloten kaartenreeks op te bouwen die de ontwikkeling van het gebied in grondgebruik en verkaveling goed schetst.

Op een kaart uit 1825 is het hele gebied nog nauwelijks gevuld met topografische details. Het dorp Leunen is aan de westzijde van de kaart als gehucht aangegeven. Het gebied bestaat dus toen nog geheel uit woeste gronden.

figuur 4. topografie 1850 [1880]

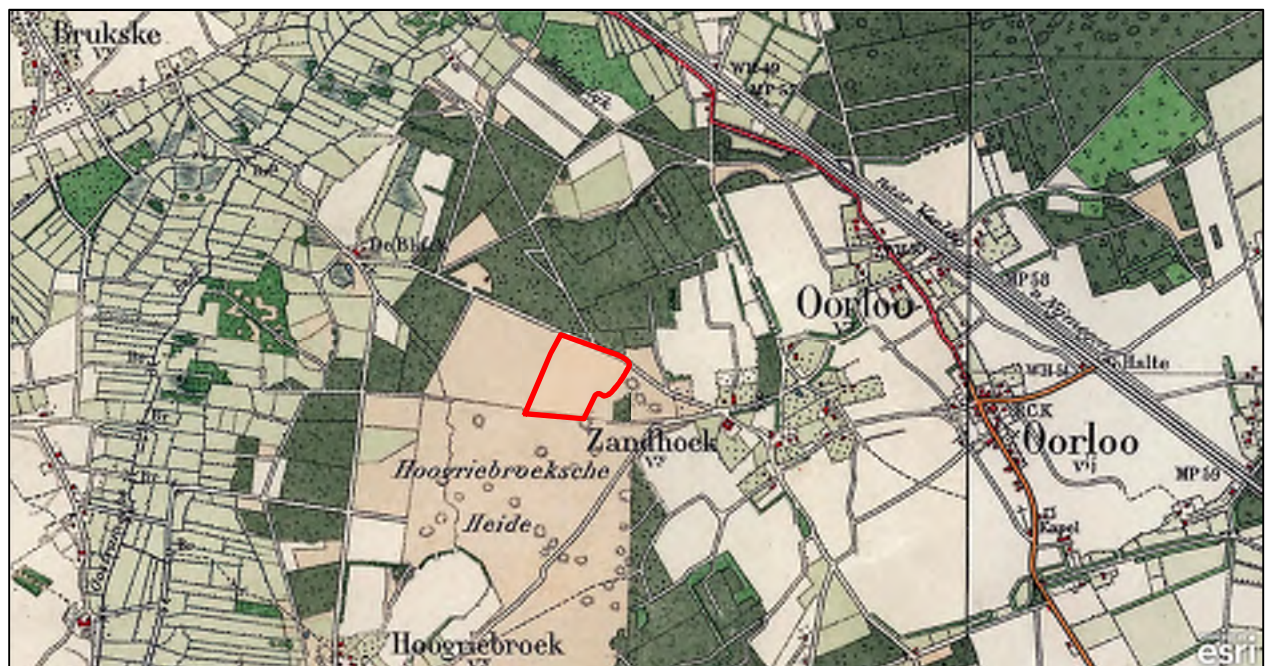
Op de kaart van 1850 [de kaart van 1880 is ongewijzigd] is het gebied al duidelijker te zien. Het is nog steeds onontgonnen gebied, al wel doorsneden door veldwegen. Gehuchten als Hoog Rietbroek, Zandhoek en Oirlo zijn ingetekend, met de ontginningen daaromheen.

figuur 5. topografie 1900 [1920]

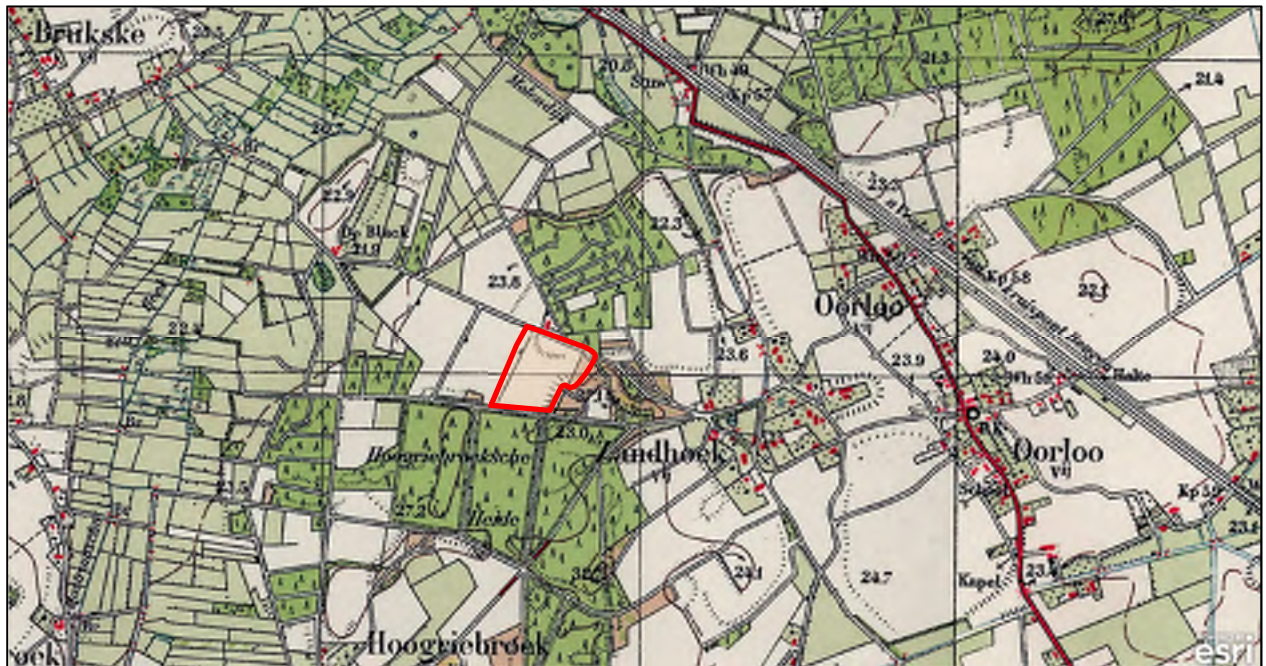
Uit de kaart van 1900 [1920 ongewijzigd] blijkt dat zich al een aantal veranderingen hebben voorgedaan. Het gebied is tezamen met het gebied rond het Stokven bebost, waarbij strakke ontginningspaden zijn aangelegd. De ontginning met bouwlanden rond Oirlo [Oirlo op de kaart] bestaan grotendeels uit akkers, maar ook kleine graslanden, bosjes en hagen. Het gehucht De Black ten westen van het gebied is benoemd.

Hoewel niet direct relevant voor dit rapport is de betekenis van het toponiem “De Black” wel interessant, omdat die naam is gebruikt voor de naam van de Blakterweg. Op de kaart is te zien dat de plek laaggelegen is, met enige vennen. De oorsprong zou kunnen zijn vanuit de term “blaak” wat kan duiden op een laagte, of ook zelfs wel een binnenhaven. Een blaak [blak] land is in die betekenis effen, vlak, kaal: een blakke beemd is een grasland dat onder water staat [met dank aan Peter Kroon, Natuurbalans]. Ook zijn andere betekenissen mogelijk: zelfs een figuurlijke, als in “haven” is thuis. Helemaal duidelijk is dit alles dus nog niet.

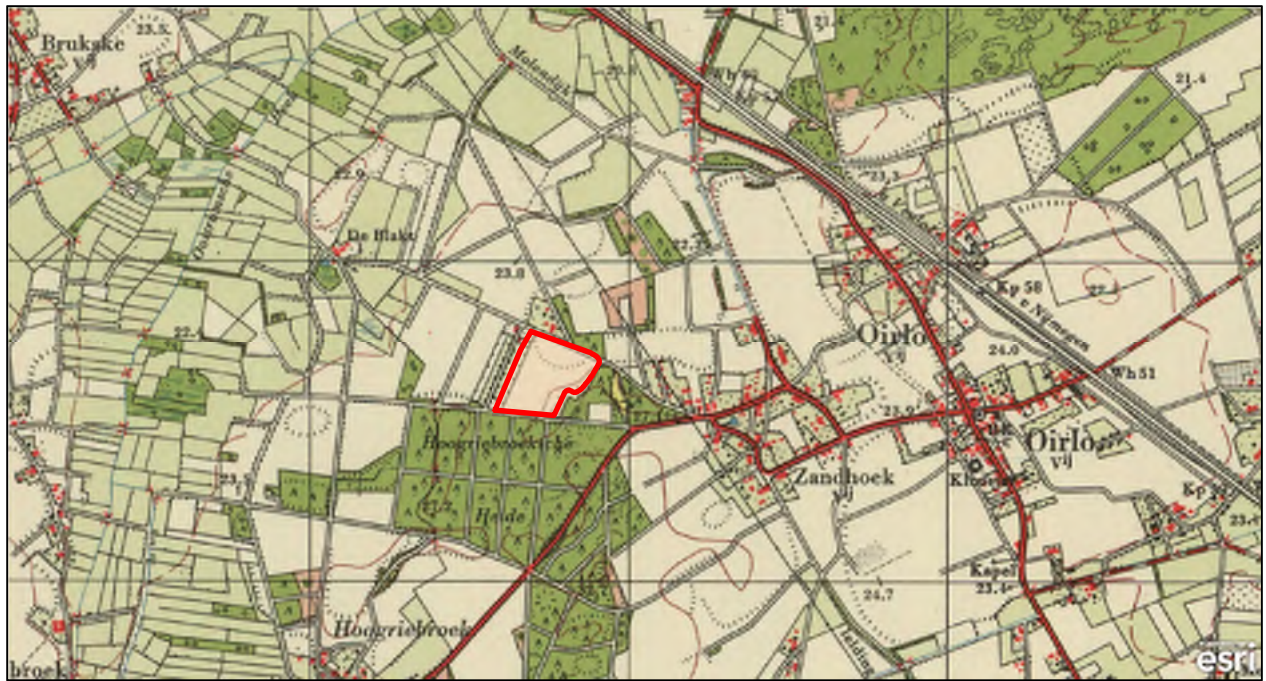
figuur 6. topografie 1930 [1935]

De kaarten uit 1930 en 1935 zijn identiek. Op deze kaarten is echter wel een grote verandering te zien. De bebossing, die in 1900/1920 nog aanwezig was, is geheel verdwenen [mislukt?] en er is een klein hoekje nieuwe bebossing te zien, net buiten het plangebied. Het gebied maakt nog steeds deel uit van de Hoogriebroekse Heide. Langs de westzijde van die heide is wel al een nieuwe blokvormige ontginning te zien. Verder blijkt de spoorweg Nijmegen-Venlo aangelegd. Oirlo is gespeld als Oorloo.

figuur 7. topografie 1940 [1950]

Op de kaart van 1940 [ongewijzigd 1950] zijn wederom grote veranderingen aangegeven. De akker is ontstaan, vrijwel zeker door gedeeltelijke afgraving. De net iets te hoge delen, buiten het plangebied, in de zuidwestpunt en in het oostelijk deel zijn daarbij deels gespaard, en aangegeven als heide, en nog niet als bos. In het oostelijke deel is daar een akkertje zichtbaar. Deze akker bestaat nog steeds, zij het dat het noordelijk gedeelte later is bebost. Ook is de contour zichtbaar van de laagte, maar of hier ook al is ontgraven is onduidelijk; wel aannemelijk. De perceelsgrens tussen akker en heide is recht, maar de hoogtecontour, net iets oostelijk van de projectgrens, is nog wel aangegeven. Van de Hoogriebroekse heide is inmiddels het noordelijk gedeelte geheel bebost, tot aan de zuidgrens van het objectgebied.

figuur 8. topografie 1960

In 1960 heeft het gebied al eigenlijk zijn huidige contouren en bodemgebruik.

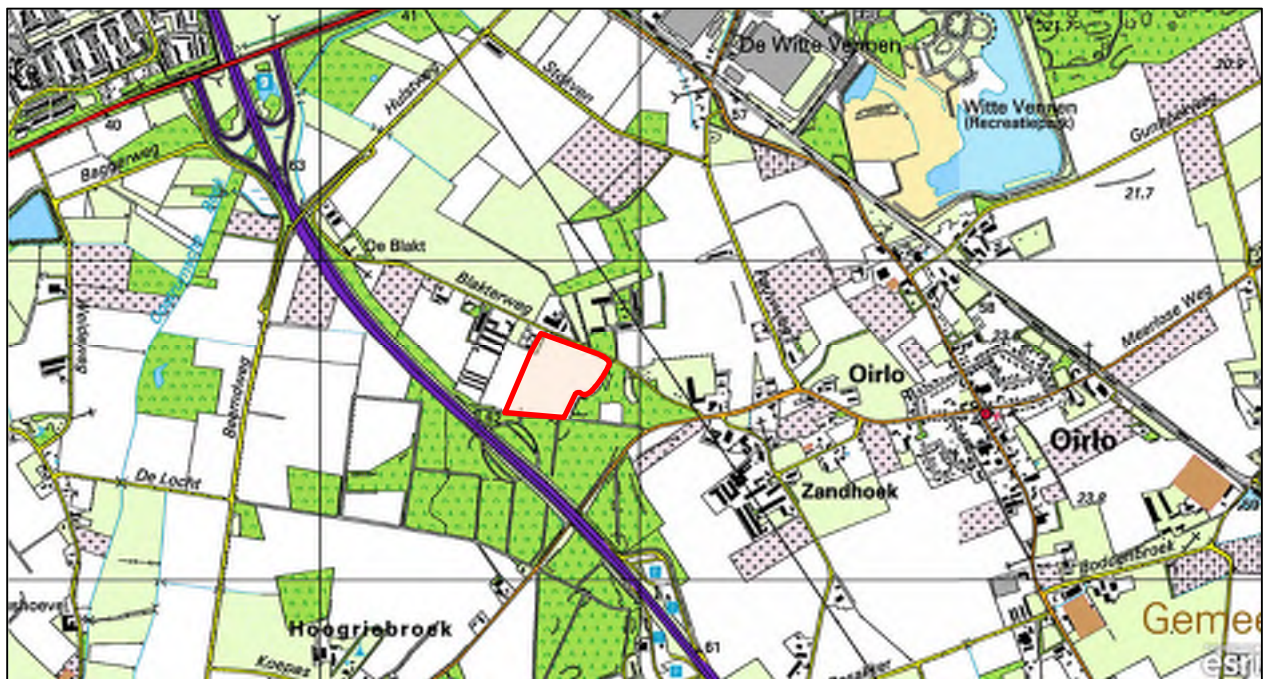
figuur 9. topografie 1970

De situatie is in 1970 niet veranderd ten opzichte van 1960. Het nieuwe tracé van de provinciale weg N73 is aangegeven.

figuur 10. topografie 1990

In 1990 is de intrede van de intensieve veehouderij in het gebied te zien. Aan de westzijde, net buiten het projectgebied, verschijnen de eerste stallen. De provinciale weg N73 is aangelegd, inclusief een parkeer- en rustplaats in het Hoogrieboekse bos.

figuur 11. topografie 2000

In 2000 zijn in het projectgebied geen veranderingen te zien. De intensieve veehouderij in de omgeving heeft zich verder uitgebreid.

Het akkercomplex in het projectgebied wordt aan de zuidzijde begrensd door een stevige laan van Amerikaanse eik, aan de westzijde is het open aangesloten op een ander akkerperceel. In de directe omgeving verschillende veehouderijen en woonhuizen en wat opgaande bomen en bosjes. Het geheel heeft een vrij open karakter.

In het bos direct ten oosten van de grens van het projectgebied komen enkele zeer fraai uitgegroeide eiken voor. Deze bomen staan precies op de hoekpunten van de percelen. In totaal gaat het om vijf bomen: 3 in perceel E en twee in perceel B.

De bomen zijn nooit opgekroond of gesnoeid. Ze zijn alle vitaal en monumentaal; imponerende bomen. Uit de topografische kaarten valt niet op te maken of op deze plaatsen al voor de aanplant van het bos stonden. De bomen lijken ouder dan ongeveer 70 jaar, maar soms kunnen hoekbomen in omstandigheden met voldoende licht daarvan goed profiteren. Dat ze min of meer vrijgestaan hebben is duidelijk te zien.

figuur 14. Een van de vijf monumentale eiken.

De locaties van de vijf eiken zijn aangegeven in figuur 15.

figuur 15. De locaties van de vijf monumentale eiken.

Conclusies

De bodem is vergraven, waardoor de bodem van het projectgebied verstoord is. De bodemkwaliteit in de zin van typerende, oorspronkelijke bodem voor dit landschap is derhalve niet groot.

De vijf monumentale “grenseiken” hebben ontegenzeggelijk een grote visueel-landschappelijke waarde, zeker als deze bomen verder vrijgesteld zouden worden. Nu zijn de beeldbepalende kwaliteiten verborgen. In combinatie met een eventuele aanleg van het zonnepark zou behoud en vrijstelling van deze bomen sterk bijdragen aan een goede landschappelijke inpassing daarvan.

6. Natuurwaarden

Door het ecologisch adviesbureau Natuurbalans - Limes Divergens BV is in 2017 en 2018 een onderzoek verricht naar de aanwezige natuurwaarden. Voor actuele informatie over de natuurwaarden in het nu verkleinde areaal wordt verwezen naar de eveneens herziene versie van dat rapport.

7. Eindconclusie en aanbevelingen

Samengevat kan tot het volgende eindoordeel gekomen worden:

1. De landschapsecologische waarde van het projectgebied is beperkt.
2. De vijf monumentale “grenseiken” hebben een grote visueel-landschappelijke waarde en ook een zekere cultuurhistorische waarde.

Tenslotte is er de volgende aanbeveling te geven:

1. De vijf monumentale “grenseiken” zouden behouden moeten blijven door een nader te bepalen vergunningsvoorschrift voor landschappelijke inpassing en daadwerkelijke bescherming tijdens de aanlegwerkzaamheden, ook al liggen deze bomen [net] buiten het projectgebied.

COLOFON

Deze notitie is opgesteld door Ido Borkent van Bosland adviesbureau. Het is te lezen in samenhang met de rapportage van Natuurbalans-Limes Divergens, geschreven door Peter Kroon.

Veldwerk voor beide rapportages is begin en medio september 2017 uitgevoerd. Deze rapportage is redactioneel aangepast op basis van de verkleining van het projectgebied.

Ido Borkent

Bosland adviesbureau | Stichting De Marke

Waldijk 24, 6677 MB Slijk-Ewijk.

0481-482 556 | 0653-847 171

bosland@planet.nl
